

вальця з Відня на Україну в першій половині 1921 року // Євген Коновалець та його доба. – Мюнхен, 1974. – С. 239. 4. Кардаш Д. Український націоналізм. – Прага, 1940. – С. 4. 5. ДАІФО, ф. 2, оп. 1, спр. 360, арк. 65. 6. Книш З. На життя і смерть... Сторінки з історії Української військової організації. – Торонто: Срібна Сурма, 1980. – С. 175. 7. Мірчук П. Нарис з історії Організації Українських Націоналістів. Т. 1: 1920–1939. – Мюнхен-Лондон-Нью-Йорк, 1968. – С. 21–22. 8. Книш З. На життя і смерть... – С. 169. 9. Гірняк Н. Останній акт трагедії Української Галицької Армії. – Нью-Йорк, 1959. – С. 32. 10. Ченцов В.В. Політичні репресії в Радянській Україні в 20-ті роки // Укр. іст. журн. – 2001. – № 2. – С. 131. 11. Советская Украина и Польша // Сборник документов и исторических материалов. – Харьков, 1921. – С. 100–102. 12. Книш З. На життя і смерть... – С. 168. 13. ДАІФО, ф. 2, оп. 1, спр. 28, арк. 8–8 зв. 14. Там само, оп. 2, спр. 35, арк. 19–20, 39. 15. Там само, спр. 360, арк. 143. 16. Центр. держ. арх. громадських об'єднань (ЦДАГО) України, ф. 1, оп. 20, спр. 1035, арк. 148–167. 17. Держ. арх. Львів. обл. (ДАЛО), ф. 1, оп. 52, спр. 27, арк. 1–5, 13. 18. Українська суспільно-політична думка в ХХ столітті. Т. 2. – Нью-Йорк, 1983. – С. 28–29. 19. Центр. держ. іст. арх. (ЦДІА) України, м. Львів, ф. 371, оп. 1, спр. 52, арк. 68. 20. ДАІФО, ф. 2, оп. 2, спр. 35, арк. 60–61. 21. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1016, арк. 13, 27–35. 22. ЦДІА України, м. Львів, ф. 205, оп. 1, спр. 889, арк. 7. 23. Держ. арх. Тернопільської обл. (ДАТО), ф. 231, оп. 1, спр. 66, арк. 35 зв. 24. Грицак Я.Й. Нарис історії України: формування модерної української нації ХІХ–ХХ ст. – К.: Генеза, 1996. – С. 200. 25. ДАІФО, ф. 68, оп. 2, спр. 35, арк. 48. 26. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 1035, арк. 55. 27. Там же, спр. 1016, арк. 57. 28. ДАІФО, ф. 2, оп. 1, спр. 63, арк. 50–51; спр. 64, арк. 4–6. 29. ЦДАГО України, ф. 6, оп. 1, спр. 416, арк. 1. 30. Цент. держ. арх. вищих органів влади та управління (ЦДАВОВ) України, ф. 4331, оп. 1, спр. 1, арк. 1–25. 31. Там само, спр. 2, арк. 2.

УДК 930.1 (477.8) “1914 – 1938”

В.П. Фугала

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

© Фугала В.П., 2006

Проаналізовано праці українських і зарубіжних істориків, присвячені військово-політичній діяльності Є. Коновальця. Автор виділив основні напрями досліджень, підвів підсумки вивчення теми, окреслив шляхи подальших наукових пошуків.

The works of ukrainian and foreign historians on the military and political E.Konowaletz analyzed. The author determines major research ways, made a conclusion of the theme investigations, prospective directions of further learning of the theme are outline.

Євген Коновалець належить до найвидатніших дійових осіб історії України ХХ ст. Воїн, політик, державний діяч – так коротко можна охарактеризувати цю особистість. Військовій і політичній діяльності Коновальця присвячені десятки різноманітних за жанром праць – спогадів, наукових розвідок, публіцистичних нарисів, біограм тощо. Однак історіографічні дослідження і досі відсутні. Ці обставини спонукають до того, щоб систематизувати нагромадження історичних знань про Коновальця, підвести підсумки вивчення теми і накреслити шляхи подальших наукових пошуків. Саме у цьому і полягає мета статті.

Перша книга про Є. Коновальця вийшла друком у Парижі невдовзі після Роттердамської трагедії [13]. У цьому виданні ще не було документальних розповідей чи наукових розвідок, його

можна зарахувати скоріше до розряду панегіриків на честь великих людей. Перший нарис про Полковника появився через десять років. Це був посмертний твір О.Кандиби – відомого українського поета, члена Проводу українських націоналістів (ПУН) з 1937 р. Тут Є. Коновалець постає як “людина великого політичного хисту, суверенний стратег революції й тактик суспільно-політичної роботи” [36; с. 25].

У повоєнні роки з’явилося ще кілька досліджень. Зокрема професор Українського вільного університету у Мюнхені Ю. Бойко (Блохин) розглядав питання про керівництво Коновальцем націоналістичним підпіллям у Наддніпрянській Україні [3]. Згодом, у 1970-х роках автор доповнить свою розвідку новими фактичними даними. Член ПУН, головний редактор “Сурми”, “Розбудови нації” та інших націоналістичних часописів В.Мартинець видав об’ємну книгу про історію українського організованого націоналізму [32]. Серед когорти діячів націоналістичного руху 1920-х років Є. Коновалець займає провідне місце. Вдалу спробу узагальнити діяльність ОУН за 25 років її існування зробили чільні діячі цієї організації, видавши у Парижі збірку статей [39]. У розвідках О. Бойківа, Д. Андрієвського, Є. Онацького Коновалець зображений як провідник нації. Однак перша ґрунтовна праця вийшла до 20-х роковин пам’яті Полковника. Її автором був П. Мірчук. Книга відзначається багатством фактичного матеріалу, який згодом ліг в основу великих робіт історика про діяльність ОУН, а також глибокими узагальненнями. Зокрема дослідник виділив три основні риси Коновальця: безкомпромісність, вірність державницьким позиціям і соборництво [34, с. 59–60].

Бойовим побратимом Є. Коновальця був Р. Дашкевич. Він належав до числа ініціаторів і організаторів січово-стрілецького руху в Галичині, засновників Галицько-буковинського куреня Січових стрільців, командував гарматною батареєю, а згодом бригадою СС. З-під пера Дашкевича вийшла книга спогадів про бойовий шлях артилеристів Січових стрільців у 1918 – 1919 рр. [10], у якій знаходимо немало відомостей про Коновальця.

Помітним явищем в українській зарубіжній історіографії став вихід у світ понад тисячосторінкового збірника “Євген Коновалець та його доба” (Мюнхен, 1974). Другий розділ “У полум’ї війни і революції” містить статті М. Єремїва, А. Мельника, Д. Герчанівського і М. Кураха. Тут відтворена реальна картина революційних подій 1917–1920-х років, у яких виростає організаторська постать Євгена Коновальця. Його роль у формуванні збройних сил Центральної Ради, на думку члена УЦР М. Єремїва, дула вирішальною. Більше того, із спогадів автора випливає: якби на час Берестейських переговорів було втрачено контроль над Києвом і делегації центральних держав не отримали б підтвердження, що українці контролюють Київ – Берестейській договір не було б підписано, а відтак – Україна не була б визнана як незалежна держава [14, с. 142–146]. Такої ж думки дотримується у своїх спогадах А. Мельник [33, с. 166–167].

У розділі “УВО – підземне військо України” З. Книш, О. Навроцький, М. Бажанський, О. Мельникович наводять маловідомі факти із політичного життя Західної України 1920-х років, настрої покоління Є. Коновальця, а також різні точки зору на минулі події. І. Кедрин-Рудницький на підставі своїх зустрічей з Коновальцем намалював його психологічний портрет. Талановитий журналіст намагається спростувати усталений погляд на Коновальця, як героя, для автора він держаний діяч. “Героїв було і є багато, а державних мужів та індивідуальностей – мало, напрочуд мало”, – писав Кедрин [18, с. 355]. Порівнюючи С. Петлюру з Є. Коновальцем дослідник звернув увагу на те, що перший свою енергію спрямовував “на консолідування еміграції довкола закордонного центру УНР та на дипломатичну діяльність”, а другий діяв у напрямку “поглиблення ідеології українського самостійництва і соборництва у громадянстві, на збереження безперервності активної боротьби проти окупантів” [18, с. 345].

Розділ “ОУН у боротьбі з окупантами” подає поширене полотно подій, що призводять до необхідності заснування ОУН. Про це розповідають ті, хто створив націоналістичну організацію: О. Бойдуник, С. Ленкавський, Ю. Артюшенко, Є. Врецьона, В. Янів. Особливо виразно відтворено атмосферу Установчого конгресу ОУН та роль у ньому Є. Коновальця.

Наступні розділи книги присвячені аналізу дій ОУН поза межами України (статті О. Бойківа, Д. Андрієвського, Є. Онацького, Є. Бачини-Бачинського, Я. Маковецького та ін.), міжнародної

політики ПУН (розвідки І. Каменецького, К. Зеленка та Є. Ляховича), діяльність ОУН на східно-українських землях (стаття Ю. Бойка), обставин смерті Є. Коновальця (стаття О. Кушпети).

Стосовно останньої теми, то можна ствердити, що вона стала окремим напрямом дослідження вже у перше повоєнне десятиліття. На початку 1950-х років Я. Кутько написав спеціальну працю у трьох частинах [28]. Через півстоліття у видавництві Ю. Середяка вийшов збірник “Шляхом на Роттердам” [38]. У ньому вміщені історично-меморіальні розповіді Є. Онацького, Д. Андрієвського, О. Семененка, З. Ірчанського та Я. Гайваса. Автори пишуть про проникнення московських агентів у закордонну частину ОУН, їхні зв’язки з головою ПУН, полемізують про особу Полуведька тощо. Слушною нам видається думка Д. Андрієвського: “Чинники ОУН допустилися, безперечно, багатьох помилок, коли не потрапили виявити провокаторів, які створили сітку навколо полковника Коновальця, коли не змогли запобігти трагедії в Роттердамі” [38, с. 154]. Однак зарубіжні дослідники так і не змогли з’ясувати, хто ховався за псевдонімами “Павлусь”, “Норберт”, “Вельдмут”, “Михась” і, нарешті, – “Валух”. Сьогодні у світлі нових історичних даних відомо, що замах на Коновальця здійснив П. Судоплатов (за радянським паспортом – Павло Грищенко). У цьому зізнався вбивця у своїх спогадах [44, с. 37–54]. Сучасна українська історіографія визнала цей факт як достовірний.

Українські історики одностайні у тому, що напередодні Другої світової війни втрата Провідника стала фатальною. За словами відомого письменника і члена ОУН Уласа Самчука, бомба, підсунута Є. Коновальцю у Роттердамі, на всі сто відсотків спаралізувала можливості українських визвольних змагань [41, с. 55].

Не можна оминати увагою праць З. Книша і П. Мірчука, присвячених історії УВО та ОУН [21; 22; 23; 35]. Автори належали до різних напрямів історіографії українського організованого націоналізму: перший – до мельниківського, другий – до бандерівського. Дуже часто їхні наукові позиції були діаметрально протилежними. Але відзначене не стосується поглядів істориків на діяльність Є. Коновальця. Обидва дослідники відзначають великі моральні якості та організаційні здібності Провідника.

Чимало публікацій про Є. Коновальця появилось на шпальтах часописів “Визвольний шлях”, “Авангард”, “Альманах Гомону України”. У статтях А. Бедрія [1; 2], О. Ковалю [25], М. Сулятича [45], Б. Лівчака [31], О. Стеців [43], В. Олесків [37] та ін. багато публіцистики, глорифікації Коновальця, але мало зважених оцінок і фактичних даних.

Негативний образ Є. Коновальця створили українська радянська і польська історіографії. Історики УРСР не вивчали теми, а займалися переважно навішуванням ярликів. Так, наприклад, А. Лихолат, описуючи події в Україні 1917–1920 рр., лише один раз згадує Коновальця, який відрізнявся... “особливою жорстокістю в розправах із робітниками” [30, с. 281]. У працях В. Черденченка [46], В. Замлинського [17], С. Даниленка [9] та ін. Коновалець зображений як штатний агент німецької розвідки. Усупереч історичній правді стверджувалося, що він став жертвою абверу. З таких самих позицій розглядали діяльність голови УВО і ОУН польські історики. В. Желенський [50], Р. Тожецький [48; 49] та ін. наводять багато фактів, почерпнутих з архівів, але інтерпретують їх так, щоб знеславити український національно-визвольний рух.

Від початку 1990-х років поживляється інтерес до військово-політичної діяльності Коновальця в незалежній Українській державі. Великий вплив у материкову Україну праць діаспорних авторів стимулював наукову роботу їх ідейних однодумців. Так появились дослідження Т. Головка [7; 8], Г. Дем’яна [11], О. Гаврильченка і А. Коваленка [6], І. Дробота і В. Кучера [12], В. Штокала [47], Я. Сватка [42] та ін. 1993 року у видавництві “Червона калина” побачила світ книга, розрахована на масового читача [15]. Більшість матеріалів узято із зарубіжних видань – “Євген Коновалець та його доба”, “ОУН: 1929 – 1954”, “Шляхом на Роттердам”. Тоді ж фундація ім. О. Ольжича видала збірник “ОУН: минуле і майбуття”. Серед низки публікацій, присвячених діячам українського націоналістичного руху, привертає увагу стаття А. Жуковського. Автор за доступною йому літературою подає силует Є. Коновальця. Нових історичних фактів тут немає, зате цікавими є оцінки-висновки історика. Так, на його думку, феномен Січових стрільців полковника Коновальця полягав у тому, що вони “не переходили з одного табору в інший, а постійно стояли на боці

легальної національної влади за однієї умови, щоб вона була вірна ідеї суверенності і самостійності Української Держави” [16, с. 38].

Варто зауважити, що сучасна українська історіографія, порівняно із діаспорною, зробила певний поступ уперед. Так, науковою новизною позначена розвідка М. Ковальчука. Використавши мемуарну літературу, а головне – архівні документи, автор дійшов висновку, що Є. Коновалець стає однією з провідних фігур серед військових кіл УНР із часу антигетьманського повстання [26, с. 95]. Впадає у вічі, що дослідник не схильний ідеалізувати свого героя. Свідченням цього є те, що історик закидає Коновальцеві деяку нерішучість на посту командуючого Східним фронтом у 1919 р. [26, с. 96]. Значно більший доробок у А. Кентія. Його праці з історії УВО й ОУН [19; 20] значною мірою побудовані на матеріалах т. зв. “Українського празького архіву”. Важливим є те, що А. Кентій, як член робочої групи з вивчення проблематики ОУН–УПА при Інституті історії НАН України, створив позитивний образ Є. Коновальця.

Велике значення для вивчення теми має епістолярна спадщина Є. Коновальця. У згаданому вже закордонному виданні 1974 року були опубліковані чотири невідомі листи Полковника, написані ним між 17 лютого і 6 травня 1921 року з Відня до групи старшин Січових стрільців [29]. Прочитавши їх, дослідник опиняється біля витоків УВО, бачить настрої та міркування Коновальця щодо майбутнього Організації, а також його погляд на хід світових подій. Сучасні історики мають можливість ознайомитися з критичними роздумами та оцінкою першого року діяльності ОУН, висловлені у листуванні Є. Коновальця з товаришами по Організації. До збірника, що вийшов друком у 2003 р. [27], включено 78 листів за січень – жовтень 1930 р., а також 43 листи Є. Коновальця на ім’я В. Мартинця і 28 листів В. Мартинця на адресу голови ПУН.

Підводячи підсумок аналізу історіографічних джерел, можна констатувати, що історики свою увагу спрямували передусім на такі питання: участь Є. Коновальця у національно-визвольних змаганнях 1914–1920 рр., його роль у створенні УВО й ОУН, керівництво ним діяльністю підпільними організаціями, зовнішньополітична діяльність ПУН, історія загибелі Провідника. Однак окремі аспекти теми потребують подальших наукових пошуків. Зокрема контакти Є. Коновальця та його оточення з діячами українських легальних партій та лідерами інших політичних середовищ в еміграції. З історичної літератури відомо, що керівники крайової ОУН відкидали співпрацю із т. зв. “легальним сектором”. Іншої думки дотримувався голова ПУН. Про це пишуть І. Кедрин-Рудницький [18, с. 350–352], З. Пеленський [40, с. 521], Є. Врецьона [5, с. 478–479], А. Кентій [19, с. 19–43] та ін.

Інша проблема – бачення Коновальцем перспектив розвитку націоналістичного руху або концепція ОУН. Деякі автори наголошують, що початково передбачалося створити ОУН як масову, явну політичну організацію, яка б частково діяла у полі чинного польського законодавства. По суті, йшлося про спробу “нелегального сектора” добудувати собі зверху “легальний” замість старого, враженого “угодовством” [24, с. 129; 40, с. 507]. Про те, що ОУН мала бути напівлегальною організацією визнає і П. Мірчук, але з однією істотною поправкою: на такому становищі вона повинна була перебувати лише перші роки [35, с. 117]. Як бачимо, це – інша точка зору, причому авторитетна.

Наступне: діяльність УВО й ОУН на східноукраїнських землях. П. Мірчук [35, с. 225–229], Ю. Бойко [3; 4] та ін. не ставлять під сумнів факт існування на Наддніпрянщині націоналістичного підпілля. Але залишається нез’ясованим питання про його тактику, масштаб підпільної роботи, структуру, чисельність тощо. В історичній літературі названо не більше десятка імен діячів підпільно-революційного руху у Наддніпрянській Україні, які виконували доручення Є. Коновальця.

Окремого розгляду потребує питання про ставлення Є. Коновальця до терористичної діяльності ОУН. У середовищі українських зарубіжних і вітчизняних дослідників нерідко висловлюється думка, що закордонний Провід не завжди погоджувався з терактами крайових націоналістів проти представників польської влади. Є. Коновалець і його найближче оточення, хоч і не заперечували потреби революційного чину, але виступали проти крайнього радикалізму [18, с. 352; 40, с. 524; 19, с. 50, 60]. Існують різні точки зору на окремі бойові дії ОУН. Наприклад, контроверсійними є такі аспекти: мотиви замаху на відомого польського політика Т. Голука, замовники вбивства та його виконавці.

Нових наукових знань вимагає питання про зовнішньополітичні орієнтири ОУН. Окремі історики ПНР, на відміну від їх радянських колег, досліджували цю проблему (Р. Тожецький), але тенденційно й упереджено. Історики української діаспори (К. Зеленко, Є. Ляхович) зробили спробу розвіяти легенду про орієнтацію ОУН лише на Німеччину. Однак на сьогодні, незважаючи на певний доробок вітчизняної історіографії (А. Кентій), ще не створено комплексного дослідження, в якому були відображені всі напрями зовнішньої політики ОУН.

В українській національній історіографії ще не розглядали такої проблеми, як стосунки Є. Коновальця з митрополитом А.Шептицьким. Річ у тім, що у т.зв. радянські часи видавали лайливі книжки і брошури, які виконували соціальне замовлення партійної верхівки. Зокрема йдеться про працю С. Даниленка, в якій автор аналізує листування Є. Коновальця з А. Шептицьким у такий спосіб, щоб спалювати українські визвольні змагання першої половини ХХ ст. [9, с. 136–158].

Насамкінець хочеться висловити сподівання, що невдовзі появиться ґрунтовна наукова біографія Є.Коновальця. Всі необхідні умови для цього визріли. Дуже важливо те, що ця постать була і є консолідуючою для усіх напрямків українського націоналізму.

1. Бедрій А. *Воїни полковника Коновальця на Далекому Сході // Визвольний шлях.* – 1988. – Кн. 10. – С. 1260–1263. 2. Бедрій А. *Політична спадщина полк. Євгена Коновальця // Визвольний шлях.* – 1988. – Кн. 7. – С. 778–791. 3. Бойко Ю. *Євген Коновалець і осередньо-східні землі. – На чужині, 1947.* – 64 с. 4. Бойко Ю. *Націоналізм на СУЗ у добу Коновальця // Євген Коновалець та його доба. – Мюнхен: Вид. фундації ім. Євгена Коновальця, 1974.* – С. 577–617. 5. Врецьона Є. *Мої зустрічі з Полковником // Євген Коновалець та його доба.* – С. 466–481. 6. Гаврильченко О., Коваленко А. *Контрреволюціонер чи захисник державності.* – К., 1991. – № 10. – С. 103–106. 7. Головка Т. *“Залізний командир” // Наука і суспільство.* – 1993. № 9/10. – С.14–21. 8. Головка Т. *Людина з псевдонімом “Віра” (Портрет Євгена Коновальця) // Пам’ять століть.* – 1994. – № 1. – С. 70–75. 9. Даниленко С.Т. *Дорогою ганьби і зради.* – К.: Наук. думка, 1970. – 360 с. 10. Дашкевич Р. *Артилерія Січових Стрільців у боротьбі за Золоті кийські ворота.* – Нью-Йорк: Червона Калина, 1965. – 208 с. 11. Дем’ян Г. *В ідеалах Євгена Коновальця – сила України // Воля і Батьківщина.* – 1998. – Ч. 3. (12/28). – С. 81–94. 12. Дробот І., Кучер В. *Євген Коновалець: “бути творцями або жертвами історії” // Пам’ять століть.* – 2001. – № 4. – С. 74–87. 13. *Євген Коновалець.* – Париж: Б.в., 1938. – 110 с. 14. Єремійв М. *Є. Коновалець на тлі української визвольної боротьби // Євген Коновалець та його доба.* – С. 115 – 165. 15. *Життя і смерть полковника Коновальця: Документи. Матеріали. Спогади. Щоденники. Листи. Фотографії.* – Львів: Червона Калина, 1993. – 328 с. 16. Жуковський А. *Євген Коновалець – у 55-у річницю смерті // ОУН: минуле і майбутнє.* – К.: Фундація ім. О. Ольжича, 1993. – С. 36–44. 17. *Замлинський В. Шлях чорної зради.* – Львів: Каменяр, 1969. – 167 с. 18. *Кедрин-Рудницький І. Видатна індивідуальність // Євген Коновалець та його доба.* – С. 341–355. 19. *Кентій А.В. Нариси історії Організації українських націоналістів (1929–1941 рр.).* – К.: *Ін-т історії НАН України*, 1998. – 201 с. 20. *Кентій А.В. Українська військова організація (УВО) в 1920–1928 рр.: Короткий нарис.* – К.: *Ін-т історії НАН України*, 1998. – 81 с. 21. *Книш З. Власним руслем: Українська Військова Організація від осені 1922 до літа 1924 року.* – Торонто: Срібна Сурма, 1966. – 184 с. 22. *Книш З. Далекий приціл. Українська Військова Організація в 1927–1929 роках.* – Торонто: Срібна Сурма, 1967. – 471 с. 23. *Книш З. На повні вітрила! (Українська Військова Організація в 1924 – 1926 роках).* – Торонто: Срібна Сурма, 1970. – 423 с. 24. *Книш З. При джерелах українського організованого націоналізму.* – Торонто: Срібна Сурма, 1970. – 187 с. 25. *Коваль О. Є.Коновалець на тлі боротьби за державність // Авангард.* – 1963. – № 2. – С. 31–35. 26. *Ковальчук М. На чолі січових стрільців // Пам’ять століть.* – 2001. – № 4. – С. 88–104. 27. *Коновалець Є. “Я б’ю в дзвін, щоб зрушити справу ОУН з мертвої точки...” Невідомі документи Організації Українських Націоналістів. Рік 1930.* – К.: Темпора, 2003. – 272 с. 28. *Кутько Я. Пекельна машина в Роттердамі: Історія убивства полк. Євгена Коновальця на основі тогочасних матеріалів та сучасних свідчень.* – Нью-Йорк – Детройт – Скрентон: *3 друкарні Народної Волі – органу Українського Робітничого Союзу, 1952–1953.* – Ч. 1. *На авансцені.* – 1952. – 64 с.; Ч. 2. *За лаштунками підпілля.* – 1953. – 48 с.; Ч. 3. *П’ята колона Валюха.* – 1953. – 48 с.

29. Листи Євгена Коновальця // Євген Коновалець та його доба. – С. 239–273. 30. Лихолат А.В. Под ленинским знаменем дружбы народов. Единство действий трудящихся Украины и России в борьбе за победу и укрепление Советской власти. – М.: Наука, 1970. – 436 с. 31. Лівчак Б. Полковник Євген Коновалець // Визвольний шлях. – 1988. – Кн. 6. – С. 651–657. 32. Мартинець В. Українське підпілля. Від УВО до ОУН. – Вінніпег: Б.в., 1949. – 349 с. 33. Мельник А. Київ – Мотовилівка – Карабчіїв // Євген Коновалець та його доба. – С. 166–177. 34. Мірчук П. Євген Коновалець (У 20-річчя смерті). – Торонто: Ліга визволення України, 1958. – 107 с. 35. Мірчук П. Нарис історії Організації Українських Націоналістів. Т. 1: 1920–1939. – Мюнхен – Лондон – Нью-Йорк: Українське видавництво, 1968. – 639 с. 36. Олесь О. – Кандиба О. Євген Коновалець. Нарис про життя, чин і смерть великого українського патріота. – На чужині: Вид-во “Український патріот”, 1948. – 31 с. 37. Олеськів В. В поклоні основоположників ОУН // Визвольний шлях. – 1988. – Кн. 7. – С. 771–777. 38. Онацький Є. Шляхом на Роттердам. – Буенос-Айрес: Вид-во Юліана Середяка, 1983. – 184 с. 39. Організація Українських націоналістів. 1929–1954. Збірник статей у 25-ліття ОУН. – На чужині: Видання першої української друкарні у Франції, 1955. – 448 с. 40. Пеленський З. Між двома кінцями // Євген Коновалець та його доба. – С. 502–524. 41. Самчук У. На білому коні. Споми́ни і враження. – Вінніпег: Видання Товариства “Волинь”, 1972. – 251 с. 42. Сватко Я. Євген Коновалець і справа його життя. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2001. – 40 с. 43. Стеців О. Євген Коновалець – послідовний соборник // Визвольний шлях. – 1989. – Кн. 7. – С. 787–793. 44. Судоплатов П.А. Спецоперації. Лубянка і Кремль 1930–1950 годы. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 1997. – 688 с. 45. Сулятич М. Великий провідник національно-визвольної боротьби України // Визвольний шлях. – 1983. – Кн. 7. – С. 806–813. 46. Чередниченко В. Анатомія зради. – К.: Політвидав України, 1978. – 344 с. 47. Штокало В. Євген Коновалець в українському національно-визвольному русі 1920 – 1929 років // Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2000. – Вип. 11. – С. 54–65. 48. Torzecki R. Kwestia ukraińska w Polsce w latach 1923–1929. – Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1989. – 468 s. 49. Torzecki R. Kwestia ukraińska w polityce III Rzeczy. 1933–1945. – Warszawa: Książka i Wiedza, 1972. – 379 s. 50. Żeleński W. Zabójstwo ministra Pierackiego. – Warszawa: Iskry, 1995. – 175 s.

УДК 94(477)“1929\1939”

С.О. Лісіна

Національний університет “Львівська політехніка”

ВІЙСЬКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОУН В 1929–1939 рр.

© Лісіна С.О., 2006

Проаналізовано політичні та правові першоджерела Організації Українських Націоналістів за період 1929–1939 рр. та охарактеризовано організаційну діяльність з військових питань.

Political and legal primary sources of Organization Ukrainian Nationalists for the period 1929–1939 are analyzed and description of organizational activity on soldieries questions is carried out.

Одним із напрямків сучасної вітчизняної історіографічної та документознавчої науки є всебічне та глибоке вивчення міжвоєнного періоду в розбудові ОУН, її організаційної діяльності, а зокрема, військової роботи. Така увага до означеного періоду зумовлена не лише потребою у відтворенні тогочасного історичного розвитку українських земель, порівнянні основних етапів діяльності ОУН, а й для використання результатів досліджень у сучасному державотворчому процесі та, зокрема, у розбудові Збройних сил України.